

Quan els tècnics contrarien el govern: el cas de Can Giralt a les Franqueses

Maria Fornés i Roca
Exregidora de Sal-CUP
a les Franqueses del Vallès
mariaforns@josoc.cat

Hem parlat aquí en més d'una ocasió [vegeu EL 9 NOU del 7 de setembre de 2020 i el del 15 de gener de 2021] de la nau de Can Giralt (coneguda també com a Agroquímica), un edifici situat al centre de Corró d'Avall i amenaçat per un pla parcial, i hem defensat la necessitat de preservar-lo com a element patrimonial pel seu valor històric, arquitectònic i social. El desembre de 2020 el ple de les Franqueses va acordar incloure l'edifici en el Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic del municipi, establir mesures per evitar que es malmeti i estudiar-ne les possibilitats com a equipament d'ús públic. Hi van votar a favor el PSC (llavors a l'oposició) i els dos grups que presentaven la moció, IEC i Sal-CUP. Es van abstenir Junts i Ciutadans. Dos anys després, no s'ha complert cap d'aquells acords.

El regidor d'Urbanisme afirmava en aquell ple que els tècnics que van elaborar el catàleg de patrimoni no havien cregut que calgués preservar l'edifici, i que en principi no tindria cap sentit històric conservar-lo, excepte "si es pot demostrar el seu interès arquitectònic, històric i cultural". Amb aquestes paraules menystenien els nostres arguments i ignorava o ocultava que els tècnics que el 1985 havien elaborat l'avanç del pla sí que havien cregut que calia preservar-lo.

Per complir els acords aprovats, el govern va considerar necessari un estudi sobre el valor de l'edifici. Aquest estudi, que en principi volia encarregar a una empresa privada, finalment, a instàncies dels grups que havíem presentat la moció, es va demanar a la Diputació, que el va lliurar a primers de 2022. Elaborat pels arquitectes Margarita Costa i Manuel Julià, analitza l'edifici des dels punts de vista arquitectònic, històric i social, en confirma el valor, i fa propostes de conservació d'alguns elements arquitectònics.

VALOR ARQUITECTÒNIC Els autors consideren que la dimensió en planta i el volum de l'edifici i "el tractament homogeni original de les obertures

en façana li atorguen unes característiques arquitectòniques singulars en aquella època"; que "la claredat de distribució dels dos portals acarats a les façanes laterals, i les 22 finestres, de dimensió considerable [...], li confereixen una singularitat poc freqüent en les naus industrials de finals del segle XIX"; o que "l'estructura d'encavallades de ferro compostes per jàsseres de gelosia en creu, així com l'estructura de biguetes de ferro de la coberta, mostren que s'emmarca clarament dins l'arquitectura del ferro [...], una tècnica constructiva i estil arquitectònic del segle XIX".

A més, quan l'arquitecte Manuel Subiño va adaptar l'edifici per a mercat municipal "va respectar fonamentalment l'estructura i composició originals del conjunt, i va afegir algunes intervencions que li han suposat una millora [...]; la construcció del paviment de formigó amb una xapa d'acabat de ciment pòrtland [...] li va atorgar un funcionament adequat durant el segle passat i actualment encara presenta un correcte estat de conservació". Tenint en compte que la primera fàbrica de ciment pòrtland de Catalunya fou la fàbrica Asland de Castellar de N'Hug, de 1901 [...], "aquesta actuació es pot emmarcar en les intervencions pioneres de l'època en què es pot considerar el ciment pòrtland com a element d'acabat en la praxi arquitectònica".

I conclouen: "És un edifici de gran simplicitat i sobrietat, que mostra una bellesa interior i un equilibri i resolució tècnica totalment innovadores per a l'època en què va ésser creat. Considerem que és un edifici que disposa d'un valor arquitectònic totalment lligat a la seva població i al funcionament del poble on està bastit. A més, no es coneix cap altre exponent de les mateixes característiques arquitectòniques en el context territorial més proper."

VALOR URBANÍSTIC I TERRITORIAL El lloc on està situat l'edifici és un lloc estratègic perquè "hi passava el primer tram de camí de ferro que baixava des de Sant Joan de les Abadesses, i els trens que anaven carregats amb [...] carbó mineral, s'hi aturaven". La línia acabava just davant de l'edifici, i aquí s'emparmava "amb la línia que baixava de Girona i arribava fins a la Ciutat Comtal." "És un punt neuràlgic dins la història del municipi de les Franqueses, un emplaçament fortament lligat a una de les

vies de comunicació més importants de Catalunya. Una construcció que es presenta vinculada a un indret històric, a un emplaçament que cal conèixer i memorar com a punt de referència per a la població actual, un punt d'innegable valor urbà i territorial del municipi."

VALOR HISTÒRIC I SOCIAL En aquest aspecte, "la determinació de la municipalització i centralització de queviures que es va fer a les Franqueses durant la Guerra Civil espanyola va ser essencial per poder garantir la subsistència de la seva població durant aquella època". "L'edifici [...] va ser escollit per poder-hi ubicar la venda centralitzada dels aliments i la instal·lació de la plaça de mercat municipal setmanal. La documentació [...] confirma el procés de transformació [...] en mercat municipal." "També va allotjar la instal·lació vinculada a la sociabilització de la llet establerta a Catalunya [...], que agrupava la pràctica totalitat de les empreses làcties i que garantia la correcta distribució de la llet arreu del país."

"L'edifici conserva, a la façana sud, les restes de la inscripció que mostrava aquesta col·laboració directa, i la transformació d'algunes de les seves finestres mostra el lloc per on es tramitava fefaentment el subministrament. Així doncs, podem comprovar com aquest edifici va esdevenir un punt essencial de col·laboració i supervivència en un dels moments més difícils del segle passat", fet que el converteix en "un bé d'innegable valor social".

PROPOSTES D'INTERVENCIÓ Tenint en compte els valors exposats, l'estudi proposa un seguit de mesures d'intervenció arquitectònica, entre les quals: retirar els cossos adossats a les façanes nord i sud, construïts posteriorment, per recuperar les obertures originals, i enderrocar els magatzems de la banda de llevant per deixar exempt el volum principal; conservar l'estructura existent, deixar vista l'estructura de la coberta per la part interior, i recuperar les encavallades i l'embigat metàl·lic amb llates de fusta; recuperar totes les finestres de l'edifici original i conservar la tarja superior projectada per Manuel Subiño; retirar la porta correidissa que tanca el portal d'accés de llevant, i deixar vista l'antiga obertura; recuperar el cos que Subiño va projectar com a accés principal del mercat i les obertures de pas, actualment tapiades i transformades, i conservar el paviment original, amb acabat de xapa de ciment pòrtland, ja que "forma part de la innovació constructiva del moment que es va crear". Són, doncs, unes mesures molt concretes les que proposen.

NO OBSTANT AIXÒ... L'abril passat algú de l'Ajuntament –no l'àrea d'Urbanisme– va demanar a la Diputació un informe del "nivell de protecció actual de l'edifici i del possible nivell de protecció futur en funció dels seus valors històrics, arquitectònics i documentals", un informe que a primers de setembre ja havia arribat a qui el va demanar, però que encara no s'ha facilitat a l'oposició amb l'excusa que no s'ha entrat oficialment.

Aquesta ocultació deliberada, sumada al fet que l'alcalde ha qüestionat repetidament el valor de l'edifici, afirmant que no va funcionar mai com a mercat o negant que l'estudi de la Diputació conclouï que cal conservar-lo, posa en evidència el desinterès d'aquest govern (Junts i PSC) pel patrimoni, ens fa témer que el pas del temps vagi en contra de la conservació de l'edifici i ens fa sospitar que l'endarreriment a incloure'l en el catàleg del patrimoni afavoreixi determinats interessos urbanístics, en detriment de l'interès comú.

Si el desembre de 2020 estàvem d'acord a conservar Can Giralt sempre que un estudi tècnic constatés el seu valor patrimonial; si fa quasi un any que tenim aquest estudi que el confirma i el referma amb encara més dades que les que en el seu moment vam poder aportar, com és que encara no s'ha iniciat l'elaboració de la fitxa corresponent per incloure l'edifici en el pla de protecció? Com és que el PSC, que hi va votar a favor, no fa res perquè es faci? Com és que es bloqueja l'accés de l'oposició a aquest segon informe amb formalismes i excuses de mal pagador?